

۲۰۱۴/۰۲/۰۹

آصف بهاند

لنډي او د لنډيو د ثبتولو ستونزه

(درېمه برخه)

پخوا گودر وو اوس فیسبوک دی فیسبوک کې نه شته دگودرنرم بادونه
 وطنه ته به چې جوړیږي پرما به کوټي وي دځاورو درمندونه

له کومو ماخذونو نه چې لنډۍ را اخیستل کېږي، د اوسنیولاس لرلو موادو له مخې چې زموږ په واک کې دي، هغه مجموعې دي چې په سم یا نا سم ډول، ځینې یې دعلمي - رسمي مراکزو له خوا اوځینې یې بیا په مستقل ډول خپري شوي دي.

د لنډيو هغه مجموعې چې تر نن پورې ما لیدلي او یا اوریدلي دي، هغه دادي:

۱- پښتني سندرې:

د لنډيو دا ټولگه د پښتو ټولني له خوا، په ۱۳۳۴ لمريز کال د محمد دين ژواک په اهتمام خپره شوې ده. دا مجموعه ما په کابل کې لیدلي او لوستلي ده، خو په واک کې یې نه لرم.

۲- پښتولنډۍ،

د استاد عبدالروف بېنوا په زیار، لومړۍ چاپ: ۱۳۳۷ ل، دویم چاپ، ۱۳۸۷ ل کال.

د دې مجموعې لومړۍ چاپ له رنگه انځورونو (نقاشي) سره د لنډيو ډرې او انگلیسي ژباړه هم درلوده. په دویم چاپ کې له ډرې او انگلیسي ژباړې سره اردو ژباړه هم ورزیاته شوې ده. د لنډيو دا ټولگه ما په کابل کې لیدلي او لوستلي وه او اوس یې دویم چاپ (۱۳۸۷) په واک کې لرم. (۱۰)

۳- پښتولنډۍ،

د لنډيو دا ټولگه د افغانستان د علومو اکاډیمې د شفاهي ادب او فولکلور د پیاوړتیا گډه پروژه ده او د افغانستان د علومو اکاډیمې د ژبو او ادبیاتو مرکز له خوا په ۱۳۶۴ ل کال چاپ شوې ده. د لنډيو دا ټولگه تر ټولو هغو ټولگو ډیرې لنډۍ او د لنډيو په باب څیړنه سره رانغاړي چې تراوسه ما لیدلي دي. په دې ټولگه کې راټولې شوي لنډۍ څلورسوه څلورنوي مخونو کې خوندي شوي دي او ورسره گټورې مقدماتي اوځیرني هم راغلي دي. اوس یې په واک کې لرم. (۱۱)

۴- روحي سندرې،

لومړۍ ټوک، د سلما شاهین په همت، ۱۹۸۴ م کال تدوین او د پېښور یونیورسټي د پښتو اکاډیمې له لوري خپره شوې ده.

۵- روحي سندرې،

دویم ټوک، د سلما شاهین په همت، ۱۹۹۴ م کال تدوین او د پېښور یونیورسټي د پښتو اکاډیمې له لوري خپره شوې ده. (۹) دا دوه وروستۍ مجموعې مې نه لیدلي، نه مې لوستلي او نه یې په اختیار کې لرم.

۶- گل ټپي،

په دريو ټوکونو کې، گل محمد نومي راټولې کړې دي او د کوټي د اکاډیمې له لوري خپري شوي دي (۹، ۳۱-مخونه)

۷- سپوږمیه کړنگ وهه راڅیږه،

ډانمارکي محقق ينس انه فولدسين (Jens Enevoldsen) د پښتو لنډيو او متلونو یوچونگ، له انگلیسي ژباړې سره خپور کړ. په دغې ټولگې کې یوه مقدمه، سل لنډۍ، سل متلونه، شپږ انځورونه او په پای کې د نومونو یو فهرست راوړل شوی دی. دا ټولگه مې په بل ځای کې له نظره نه وه تیره شوې، کله مې چې د ۲۰۱۲ کال په اوږدو کې په ډنمارک کې د لومړي ځل له پاره ولیدله، نومي ژر فوتوکاپي کړه او اوس مې په واک کې ده. دغه ټولگه دوه ځلي چاپ شوې ده. لومړۍ ځل په ۱۹۶۹ م کال او دویم ځل په ۲۰۰۰ م کال. دواړه ځلي په پېښور کې چاپ شوي دي. (۷)

۸- نننۍ لنډۍ، (د ناکاره کلونو ټپي)، ټولونکی محمدا جان غلجی:

د پاڼو شمېره: له ۱ تر ۷

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

بادونه: دلیکني د لیکنيزې بڼې پاروالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په څیر و لولئ

د لنډيو دا ټولگه د ښاغلي محمداجان غلجي په زيار ټوله شوي اوچاپ شوي ده. د دې ټولگې په سرريزه کې ښاغلي غلجي د دې ټولگې د ماخذونو په باب ويلي چې، ده په ډيرې امانتدارۍ سره خپلې راټولې کړې لنډۍ د لنډيو دوو لويو مجموعو (پښتو لنډۍ د افغانستان د علومو اکاډيمۍ ۱۳۶۴ کال چاپ، او روحي سندرې (تپې) لومړۍ، دويم ټوک) سره له مقاييسې اوچاپ وروسته، په خپله ټولگه (ننۍ لنډۍ) کې يې يوازې هغه لنډۍ خوندي کړي دي چې په يادو ټولگو کې نه دي راغلي. (۱۲)

له ما نه پا تې شوې وطنه   که چنارونه دې لونگ شي څه بي کر مه
دهری پورکمه اور واخلي   نه درکې ونه، نه مي سيوری وليدنه

۹- ويښې جذبې، روغ توپانونه (د جهادي لنډيو ټولگه)،

لومړی ټوک، ټولونکی: عوض الدين صديقي (۱۳)

دا يوه تيليغاتي ټولگه ده چې لنډۍ کې د لاسوهنې په ډول د جهاد، برحق توب او د کابل د حکومت او روسانو پرضد لنډۍ اړول شوي دي. د لنډيو دا ټولگه عوض الدين صديقي له خوا راټوله شوې ده، د ۱۳۷۰ کال په حمل مياشت کې خپره شوې او اوس يې زه يوه کاپي په اختيار کې لرم. په پيل کې د راټولونکي په قلم يوه سرريزه راغلي او بيا لنډۍ د الفبا په ترتيب تقريباً ۹۱۴ لنډۍ په کې راټولې شوې دي. د لنډيو په دې جونگ کې د لنډيو محتوی ډيره سلنه له ميني نه پل وړاندې ايښی دی. په دې لنډيو کې د حماسې مضمون منفي اړخ ته عمداً زور ورکړ شوی او د دښمنيو، غچ اخيستنې، تورلگولو او بد رد ته زور ورکړل شوی دی او دښمنۍ، ويني تويولو، وړانې او تضادونو ته لمن وهل شوي ده. د دې ټولگې په پای کې يونومينودهم راوړل شوی دی.

کومې لنډۍ چې افغانان له هيواد نه د باندې تخليقوي، خامخا به ډير وطني رنگ ونه لري، رنگ بدلوي او ځانته په مثبت يا منفي لوري تغيير ورکوي. د پردې چاپيريال نوې نومونې، نوې تکنالوژي، نوې ترکيبونه، نوې فکرونه او... ځان په کې څرگندوي او خامخا په کې راځي؛ نو په دې اساس ويلای شو: کومې لنډۍ چې له وطني چاپيريال بهيريه نورو محيطونو کې تخليقيري، لږ يا ډيره سلنه د هماغو ځايونو رنگ او اثر به په کې ښکاري. او همدا پښتانه چې په هروطن کې ميشت دي، د هماغو ځايونو منفي او مثبت اثرات به د لنډيو د ويونکو د زړه د تباکو يا غوټيو په څير په لنډيو کې سر اوچتوي او انځوريري به. يوازې يومثال:

زما لالی ترکوچو سپين دی   له پيرنگي سره نوکردي توربه شينه

دا يوه پخوانۍ لنډۍ ده، که د کوم مجبور زوريدلي زړه له نغري نه، په بيلابيلو ځايونو کې يواځه يا غږ راجگ شي او د هماغه وطن اوځای حالت په کې انځورکړای شي، نو داسې به وي:

زما لالی ترکوچو سپين دی   له ډنمارکي سره نوکردي توربه شينه
له جرمني سره نوکردي توربه شينه
له امريکايي سره نوکردي توربه شينه
له عربي سره نوکردي توربه شينه
له پاکستاني سره نوکردي توربه شينه

او...

دا چې د افغانستان په ميډيا کې د لنډيو په باب څومره څيرنيزې مقالې خپرې شوې، يا د لنډيو جونگونه، يا د لنډيو په باب کتابونه خپاره شوي دي، د اوس له پاره زه ځکه څه نه شم ويلای چې ډيرو لږو موادو ته لاسرسی لرم او هغه څه چې ما ليدلي دي، خامخا مي معرفي کړي دي. د اوس له پاره دومره ويلای شم چې کار به خامخا شوی وي. د نوې تکنالوژۍ په رامنځ ته کيدو او عاميدوسره، ډيرو مسايلو بريننايي پانو کې سر راښکاره کړ. لنډيو هم په دې نوي کرکې کې خپل کاکل او پيکې په نوي سينگار سره راښکاره کړ. تراوسه پورې په پښتو ژبه يوشمير ويښانې خپرونې کوي، چې له هغې ډلې نه په ځينو کې لنډيو ته هم يا وروکې، يا لږلوی ځای ځانگړی شوی دی. ويښانوچې په خپله لمن کې لنډيو ته ځای ورکړی دی، ښايي د خپلو لوستونکو د زياتوالي په موخه وي او يا هم پښتوژبې او ادب ته د خدمت له پاره، خو په هرنيت چې وي، دا يوبڼه کاراونيک عمل دی او بايد د پښتو لنډيو د خوندي کولو له پاره يوبڼه گام وگڼل شي.

د پاڼو شميره: له ۲ تر ۷

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوولې. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

يادونه: دلپکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په ځير و لولئ

ډيرو ويبپاڼو به لنډۍ ثبت کړي وي او د لنډيو په باب به يې معلومات وړاندې کړي وي، خوزه به دلته د نمونې په ډول د ځينو هغو ويبپاڼو په باب لنډ معلومات وړاندې کړم چې ما د هغوپه پاڼو کې لنډۍ او يا د لنډيو په باب معلومات ليدلي دي:

۱- هيواد دات کام (HEWAD.COM):

دغې ويبپاڼې د لنډيو په باب د لنډيو په ځانگړې برخې کې د پام وړ کارونه کارترسره کړي دي. د لنډيو په باب يې د بيلابيلو ليکوالو او د نظرخواوندانو مقالې او نظريات راټول او خپاره کړي دي.

په پيل کې يې د «لنډۍ څه ته وايي؟» ترسرليک لاندې د استاد حبيب الله رفيع د مرکې هغه متن را اخيستي دی چې رفيع صاحب له «آلمان غږ» راډيو سره کړې ده. کلونه پخوا استاد رفيع په خپل ډير غنيمت اثر «د خلکوسندرې» کې د لنډيو په باب بحث کړی و. په دې مرکه کې هم د هماغو خبرو په سلسله کې رفيع صاحب د لنډيو د تعريف، شکل او محتوا په باب په لنډ ډول داسې ويلي دي:

«لنډۍ سيلابيز اوڅپه ايز جوړښت لري اولکه له نامه څخه يې چې ښکاري يولنډ بيت دی چې دوه مسرې په کې دي، يوه لنډه نه (۹) سيلابه او بله اوږده ديارلس (۱۳) سيلابه. د دې سيلابونو په غبرکې د لوی نه لوی مطلب په ډير اعجازخوندي کيږي او ادبي کيږي. (۱۴)

پرځان د گلو لښته ناخلي پرما دي تيرکړل د کوتکو گوزارونه

په بله برخه کې «د پښتو لنډيو ژوند څلورنيمو زرو کلونو ته رسېږي» ترسرليک لاندې بيا هم د استاد حبيب الله رفيع سره د هارون حکيمي مرکه راوړل شوې ده چې د لنډيو د تعريف، تاريخ، شکل او محتوی په باب معلومات په کې ترلاسه کيدلای شي. (۱۵)

د غرغري ميدان ته راشه سبا مي ستا په تهمت دارته خيژوينه
ورشه د يار خبردې واخله چې بي ديدنه دي ساته ليونې شونه

د هيواد دات کام ويبپاڼې د لنډيو په برخه کې دريم مضمون د ښاغلي رفيع الله ستانکزي دی چې «لنډۍ، مصري، تپۍ» سرليک ورکړل شوی دی. په دې ليکنه کې هم د لنډيو په بيلابيلو اړخونو او له ټولني او ټولنيز ژوند سره يې د اړيکو په باب خبرې شوي دي او د مقالې په پای کې يې گڼ شمير لنډۍ را نقل کړي دي. (۱۶)

بيا «په لنډيو کې طنزي او خندونکي توکي» ترسرليک لاندې د پرکاره طنزليکونکي ښاغلي محمود نظري مضمون راوړل شوی دی چې د طنز د ځينو اړخونو په رڼا کولوسره ځای ځای د طنزي لنډيو مثالونه هم راوړي. (۱۷)

چې اوږه نه خوري بوی ترې نه ځي چې ياري نه کړي، څوک پرې نه وای تهموتونه

حسن دي ورځ په ورځ زياتيري زکات يې باسه چې نظر نه شي مينه

ورپسې د محمد حامد حلیمي په نامه د يوليکوال ليکنه راوړل شوې ده چې سرليک يې «لنډۍ د گلونو په سمندر کې» دی، دا ليکوال هم د لنډيو د تعريف ترڅنگه د لنډيو د ارزښت او نورو ځانگړنو په باب له مثالونوسره خپل بحث ته دوام ورکوي. او په خپل بحث کې پر هغو لنډيو غبريږي او مثالونه يې راوړي چې د گلاب گل، لونگ، کشمالي، غاټول، نرگس، رامبيل چامبيل نومونه په کې ياد شوي دي. (۱۸)

جينکو نوی دود جاري کړ د کشمالي باغچې په بام کې جوړوينه

شبنم له گل سره ميلمه دی نرگس له شرمه سترگې نه پورته کوينه

ورپسې د «د پښتولنډيو په اړه يوڅو خبرې» ترسرليک لاندې د ښاغلي ولايت خان خدران مضمون راوړل شوی دی. په دې مضمون کې هم لکه د نورو ليکوالو په څير د لنډۍ په باب عمومي معلومات راوړل شوي دي، خولومرني مثالونه يې دنارينه او ښځو له لوري د سوال او ځواب په بڼه راوړل شوي دي. (۱۹)

سوال:

د دې مصري ځواب مي راکړه

کورمي د سيند په غاړه دی له تندې مرمه

د پاڼو شميره: له ۳ تر ۷

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوولې. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

يادونه: دلپکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په څير و لولئ

خواب:

د دې مصري خواب دې دا دی
خوک چې مین شي اوبه خوند نه ورکوبه

د هیواد دات کام په ویبپاڼه کې د لنډیو د بحث په وروستی برخه کې د الفبا په ترتیب له (الف) څخه تر (ی) پورې یوشمیر لنډی راورل شوي دي. د دې لنډیو په پیل کې د راټولوشویو لنډیو د مآخذ په باب لیکل شوي دي:
«دهیواد ویبپاڼې درنومینه والو!
مور دلته د پښتولنډی د مختلفو کتابونو، ویبپاڼو او سندر غاړو څخه راغونډې کړې دي. موخه مو یوازې همدا ده چې دوس تربریده د پښتو لنډی مینه والوته لنډی په یوه ځای راټولې کړو» (۲۰)
په دې ترتیب په دې ویبپاڼه کې د الف ب په ترتیب سره ټولې ۹۳۸ لنډی راتولې شوي دي.

۲- بینوا دات کام (benawa.com):

د بینوا ویبپاڼې د لومړي مخ په پاسنی برخه کې د دې ویبپاڼې د محتویاتو په لیک لړکې د «کلنور- ادبیات» برخې د لست د نورو گڼو موادو په لړکې، د لنډی سرلیک هم شته. کله چې کلیک شي، پرته له بحث اوڅه ویلونه د «الف - ب» په ترتیب یوشمیر لنډی راورل شوي دي. هر توری چې کیښکودل شي، د هماغه توري اړوند لنډی د صفحې پرمخ رابنکاره کیږي (۲۱)؛ خوله بده مرغه چې د بینوا د لنډیو په برخه کې یوازې د «الف - ب - پ» تورو لنډی ترلاسه کیدای شي او نور توري چې کیښکودل شي، هغه نه بنکاره کوي. زه ورباندې پوه نه شوم چې دا به تخنیکي ستونزه وي او که به څه شی نه وي آنلاین؟
په پاسنیو یادو درې تورو کې ټولې یوسلو پنځه (۱۰۵) لنډی خوندي شوي دي.

آخربه وران شي پېښوره
د ننګرهار نجوني بنیرا درته کوینه

باتی د تیلوپه زور سوځي
ماته د یار غمونه اور شول وېي سومه

پاچایي تخت مي په کارنه دی
ما دې دیار له څنگه نه جدا کوینه

۳- زرلښت (zarlakht.net):

د زرلښت ویبپاڼې د لومړي مخ په بني اړخ کې د دې ویبپاڼې د محتویاتو لست راورل شوی دی. په دې لست کې چې د «لنډی اومتلونه» برخه کلیک شي، داسې پاڼه راوړي چې هلته د بیلابیلو اشخاصو له خوا لنډی راتولې شوي دي. د دې برخې د همکارانو له خوا د لنډیو د راټولو ترڅنگه د لنډیو په باب عمومي معلومات او خپلې تبصرې هم راوړي دي. (۲۲)

په دې ویبپاڼه کې راورل شوي لنډی که په څیر سره ولوستل شي، یوڅه املايي ستونزې په کې لیدل کیږي، چې جلا بحث ته اړتیا لري اوزه دلته نه ورباندې غږیږم.

څومره ساده اوس عاشقي شوه
په اس ام اس کې کار کوژدې ته رسوینه

دځوانی لښتې مي کړې شوي
دغم ثمرېي پرسرو وهي ټالونه

حج دي مکه کې قبول مه شه
ستا دمالت کونډې، بچیان خپل خرڅوینه

د پاڼو شمیره: له ۴ تر ۷

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلپکنې د لیکنيزې بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په څیر و لولئ

۴- افغان ننگ دات کام (afghannang.com):

په دې وېبپاڼه کې هم د لنډيو له پاره ځای بيل کړای شوی دی. علي خان صافي د لنډۍ په باب هغه لنډ معلومات چې په ځينونورو وېبپاڼو کې يې خپور کړی دی، په دې وېبپاڼه کې يې هم له يو څو لنډيو سره د «په لنډيو کې د پښتو خوښوونه» تر سرليک لاندې خپور کړی دی.

په افغان ننگ کې د لنډيو په باب د سلیمان لایق نظريات هم راوړل شوي دي چې ښاغلي باز محمد عابد ثبت کړي دي. د دې بحث په پيل کې ښاغلی عابد داسې ليکلي دي:

«د ۲۰۰۸ ميلادي کال داگست په ۲۱ نيټه قلم نړيوالې ټولني د لنډيو په هکله سلیمان لایق غږولی او ما ثبت کړی و چې دا دی کتب منب يې ستاسې په وړاندې خپروم.» (۲۳)

له دې وروسته د لنډيو په باب د ښاغلي محمد حامد حليمي مقاله راغلي چې سر ليک يې دی: «لنډۍ د گلونو په سمندر کې» په دې مقاله کې هم د لنډيو په باب عمومي معلومات وړاندې شوي دي.

بيا د ښاغلي هارون حکيمي سره د استاد حبيب الله رفيع مرکه راوړل شوي ده چې سرليک يې دی: «د پښتولنډيو ژوند څلورنيموزرو کلونو ته رسېږي»

وروسته له هغه په يوه ځانگړي بحث کې د «په پښتولنډيو کې ښځينه محروميټونه» تر سرليک لاندې ښاغلي جانان مقاله راغلي ده او په پښتني سيمو کې د ښځو پر محروميټونو او په لنډيو کې د هغو انعکاس باندې خبرې شوي دي.

سرمې د پلار په کور کې سپين شو
لکه ډوډۍ په تناره وسوم مينه

دغرونو ترڅي مي خوراک وای
خوراک مي نه وای د موزي د کور غمونه

په افغان ننگ وېبپاڼه کې بله تحقيقي مقاله د ښاغلي ولايت خان خداران ده چې د «د پښتولنډۍ په اړه يو څو خبرې» تر سرليک لاندې راغلي ده. عمومي معلومات او د لنډيو وڅو نمونې وړاندې کوي.

په دې پاڼه کې د لنډيو په باب په زړه پورې مقاله د ښاغلي محمود نظري ده چې د «په لنډيو کې طنزي او خندونکي توکي» نومېږي. په دې مقاله کې د طنز د تعريفونو سره سم د لنډيو نمونې هم راوړل شوي دي:

په گورڅه ټکه لويديلي

چې کشره خوربي څنگ په څنگ ورسره ځينه

ورپسې د لنډيو په باب د «په پښتو کې لنډۍ څه ته وايي» تر سرليک لاندې د استاد حبيب الله رفيع يوه مقاله راوړل شوې ده، چې د لنډيو په باب عمومي معلومات وړاندې کوي،

دغه راز د لنډيو په باب د ښاغلي پوهنمل سرفراز مومند يوه مقاله راغلي چې د لنډيو په باب عمومي معلومات په کې راوړل شوي دي. خو د دې وېبپاڼې د پاملرنې وړ برخه د ښاغلي عبدالقادر مسعود له خوا برابري شوي انځوريزې لنډۍ دي چې په ځينو نورو وېبپاڼو کې يې هم چاپ کړي دي. ښاغلي مسعود له بيلابيلو لنډيو سره ځينې انځورونه راوړي دي چې د هر لوستونکي پام ځانته اړوي.

لادې يوکال ژړلي نه دي
داسې آسانه به خوله ولې درکومه

مور يې دکلي شرومبي غواړي
لوريې په سپينه روپۍ خوله نه ورکوبه

۵- خوست ويب دات نيت (khost-web.net):

دا وېبپاڼه هم د لنډيو له پاره جلا ځای ځانگړی کړی دی. د دې وېبپاڼې د هنر او ادبياتو په برخه کې د لنډيو سرليک هم راغلی دی، چې په هغه کې لنډۍ او د لنډيو په باب نظريات او بحثونه هم راوړل شوي دي، خو دلته د لنډيو له پاره د بحث په لړ کې له بده مرغه بل ډول حالت سره مخامخ کيږو. دلته له ورايه ليدل کيږي چې افرادو لنډۍ خپل

د پاڼو شميره: له ۵ تر ۷

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دلپکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په ځير و لولئ

مال گنلی دی. د لنډيو د تاريخ او تعريف پر خلاف لنډی په افرادو پورې تړل شوي دي. دغو سرليکونو ته پاملرنه وکړئ:

- د بناغلي امرالدين سرحد لنډی،
  - د بناغلي عظيم جان کرم لنډی،
  - د آغلي شغله رحمانې خورې لنډی،
  - د بناغلي سيف الله بريال خورې تپيزې،
  - د بناغلي شمس خوستي خورې لنډی،
- او... (۲۴)

دلته که منظور دا وي چې دا لنډی چې هر شخص راليرلي دي، ځکه د هغوی په نامه ثبت شوي دي، نوسمه ده او باید د تيروتنې د مخنيوي له پاره داسې ورسره ليکل شوي وي چې: د بناغلي ... راليرلي لنډی، نو دا به کومه ستونزه نه وي، اوس به خبره دومره نه اورديده دابه د راتلونکو څيړنوله پاره هم ديوي ستونزې په ډول د لنډی څيړونکو او لنډی ټولونکو په مخکې پرته وي.

په هر صورت که له ځينو نيمگړتياوو سترگې پټې شي، نو ویلای شو چې خوست وبيپانې بڼایسته ډيرې لنډی په خپلو پاڼو کې خوندي کړې دي، چې کارېې د قدر وړ دي.

د غرغري میدان ته راشه

سبا مي ستا په تهمت دارته څيژوینه

۶- پښتونخوا دات کام (Pashtoonkhwa.com):

د دې وبيپانې د لومړي مخ د بني لاس په لاندنی برخه کې د «لنډی» سرليک راغلی دی. کله چې کليک شي، د بناغلي انجنير عبدالقادر مسعود په زيار ترتيب شوي لنډی راځي. دلته ليدل کيږي چې زيات شمير لنډی له بيلا بيلو کورنيو او بهرنيو منظرو، عکسونو، غروبونو، گلونو، خورونو سره يوځای، په داسې ډول برابرې شوي دي چې د هر لوستونکي اوليدونکي پام ځانته وراړوي (۲۵)

دلته غواړم په تکرار سره ووايم چې زه ادعا نه کوم چې زما دا څيړنه په ټوله مانا بشپړه ده کيدای شي چې په نورو وبيپانو کې هم د لنډيو په باب کار شوی وي، لنډی راتولې شوي وي او مایې يادونه، نه وي کړې. هغو وبيپانو چې د لنډيو په باب څه خپاره کړی وي او يا يې لنډی خوندي کړې وي او مایې دلته يادونه نه وي کړې، د هغوله مسؤلينونه بښنه غواړم. د لنډيو په باب داسې څيړنه چې د ميديا په ټولبرخو کې يې په څيړنه، ثبتونه او نظرياتو ورکولو پسې وگرځو، دا يوي لويې پروژې ته اړتيا لري.

داسې وبيپانې هم شته چې په لومړي مخ کې يې د لنډيو په باب د يوې جلا وبيپانې آدرس يا پته ښوولې ده، خو چې کليک شي تر لاسه کيدای نه شي. په دليل يې هم د اوس له پاره زه نه پوهيږم. د ساري په توگه د لراوبر (Larawbar.net) په وبيپانه کې د نورو وبيپانو د پټې په لست کې د «انځوريزې لنډی» تر سرليک لاندې وبيپانه هم شته، خو تر لاسه کيدای نه شي.

له وبيپانو نه چې ورتير شو، په افغانستان کې د ننه او له هيواد نه د باندې په چاپي رسنيو کې هم ښايي چې لنډی چاپ شوي وي او د لنډيو په باب بحثونه او تشریحات راغلي وي. د نوي تکنالوژۍ په برکت، سره له دې چې نړۍ په يوه کلي بدله شوې ده، خو ټولو خپرونو (غريزي، انځوريزې، چاپي، بريننايي) ته لاسرسی او په دې خپرونو کې لنډی او د هغوپه باب بحثونه په کې لټول يو څه ستونزمن بريښي. په اوسني وخت کې که د لنډی په باب څه نوي وويل شي، هغه به داسې وي چې:

اوس باید لنډی له کيږديو، گودرونو، بامونو کوڅو، کنډونو، بڼونو، غرونو، کمرونو، کليواو... نه برسیره د ښارونو، ښوونځيو، پوهنځيو، پوهنتونونو، فيسبوک، ايمل، کمپيوټر او برينناپانو سيمو ته ځان ورسوي، قدم په کې کيږدي او ځان خلکو ته وښيي:

که دې زما ديدن ياديري

فيسبوک دې خلاص کره گل په لاس ولاړه يم

له اشارونه مسيژې شوه

مسيژمي نه زده، ياري خاورې ايرې شوونه

که پخوا به ميانو له باد نه ديار پوښتنه کوله:

د پاڼو شميره: له ۶ تر ۷

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

يادونه: دلپکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په ځير و لولئ

سبا به لورچنارته خيژم
باد به پوښتم چې يارمې څه ويلي دينه
خواوس دځوانانو او مينانو په منځ كې پوښتنې، خبرې، احوالونه، ليكونه، مسيژونه او ديدنونه دنوي تكنالوژۍ له برکته
ديراسانه او وړيا دي. په فيسبوک كې، په ايمل كې ليكونه او په سكايب كې ديدنونه بي ريباره، بي غمازه اوبي له
ډاره ترسره كيدای شي:
ته په فيسبوک احوال كيرده
زه به ډاډه زړه درته دركرم ځوابونه
په سكايب كې راغلي برابره
د هو اونه به راته وايي ځوابونه

اوس خولا دا حالت هم راغلی دی چې له ديدنونو، خبرو او موافقي نه وروسته، ريبارياني هم دهمدي تكنالوژۍ په
مټ كيرې. ايملونه، اس ام اسونه خوشيښه په شيبه جاري وي. پخوابه له سپورمۍ نه هيله كيده چې له مينانوسره
مرسته وكړي:

سپورميه سرو هه راخيژه
زما لالی دتور و غرومزل كوينه
خواوس نوي تكنالوژي ده، موبايل، ايمل، فيسبوک، سكايب او... چې نړۍ يې يومتی كړې، لارې يې لنډې كړي او
زحمتونه يې لري كړي دي او د ژوند په بيلا بيلو برخو كې يې حيرانو كې آسانتياوې رامنځ ته كړي دي، او د غه ټول
مسائل نيغ په نيغه په لنډيو كې انځور شوي دي او انځور يري:

يارمې دغرونو استوگن دی
چې موبايل يې اوس آنتن نه ورکويښه

فيسبوک دي خلاص که ځوانيمرگ شي
دا څلور ورځې انتظار ولاړه يم

لاس دي مات شوی دی که څنگه
چې ځواب نه شته دی زما دمسيجونه

بازمي کار غاښوسره لاړو
مردارې غوښي بي خوراک شي مړيه شينه

د دريمې برخې پای

د پاڼو شميره: له ۷ تر ۷

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوولې. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه كړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليكني د ليكنيزي بني پازوالي د ليكوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليكنه له راليولو مخكې په ځير و لولئ